

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XIX
KAYNAKÇA.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§ 1. DAVA ARKADAŞLIĞININ GÖRÜNÜM ŞEKİLLERİ	5
I. İHTİYARİ DAVA ARKADAŞLIĞI	6
II. MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI.....	7
A. Maddi Mecburi Dava Arkadaşlığı	7
B. Şekîl Mecburi Dava Arkadaşlığı.....	14
C. Usuli Mecburi Dava Arkadaşlığı	17
§ 2. DAVA ARKADAŞLARININ DAVADAKİ DURUMUNU ÖNGÖREN DÜZENLEMELERİN KARŞILAŞTIRILMASI	19
I. İHTİYARİ DAVA ARKADAŞLARININ DAVADAKİ DURUMU.....	19
II. MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ DAVADAKİ DURUMU	20

İKİNCİ BÖLÜM

DAVACI TARAFTA MADDİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI

§ 3. ELBİRLİĞİ HÂLİNDE MÜLKİYETTE ORTAKLARIN DAVA AÇMASI	23
I. ÜÇÜNCÜ KİŞİ ALEYHİNE DAVA AÇILMASI	24
A. Elbirliği Ortaklığına (Ortaklara) Ait Hakkın İleri Sürülmesi	24
B. Tek Başına Dava Açma İmkânı	31
II. ORTAKLARIN BİRBİRİNE KARŞI DAVA AÇMASI.....	36
A. Adi Ortaklıkta Ortakların Birbirine Karşı Dava Açması	36
B. Miras Ortaklığında Mirasçılardan Birbirine Karşı Dava Açması.....	40
III. ELBİRLİĞİ MÜLKİYETİNİN SONLANDIRILMASINA YÖNELİK DAVA AÇILMASI	41
A. Adi Ortaklığın Feshi ve Ortaklık Malvarlığının Tasfiyesine Dair Dava Açılması.....	42
B. Miras Ortaklığında Paylaşma Davası Açılması	43

§ 4. PAYLI MÜLKİYETTE PAYDAŞLARIN DAVA AÇMASI	44
I. ÜÇÜNCÜ KİŞİ ALEYHİNE DAVA AÇILMASI	44
II. ORTAKLARIN BİRBİRİNE KARŞI DAVA AÇMASI	50
III. PAYLI MÜLKİYETİN SONLANDIRILMASINA YÖNELİK DAVA AÇILMASI.....	52
A. Çift Taraflı Davanın Genel Özellikleri.....	52
B. Paydaşlığın Giderilmesinde Davacı Tarafıta Dava Arkadaşlığı.....	58
§ 5. BİRLİKTE MÜLKİYET İLİŞKİSİ BULUNMAYAN HÂLLERDE DAVA AÇILMASI.....	60
I. SÖZLEŞMENİN BİR TARAFINDA BİRDEN FAZLA KİŞİNİN YER ALMASI	60
A. İfası Talep Edilen Edimin Niteliğine Göre Davacıların Mecburi Dava Arkadaşlığı	60
B. İnşâî Etki Kıstasına Göre Davacıların Mecburi Dava Arkadaşlığı.....	64
C. Sözleşmenin Taraflarının İradesine Göre Mecburi Dava Arkadaşlığı	65
II. TÜZEL KİŞİLERDE BİRDEN FAZLA KİŞİ TARAFINDAN DAVA AÇILMASI.....	65
A. Ortaklar Tarafından Açılan Davalarda	66
1. Kollektif Ortaklıkta Ortaklar Tarafından Dava Açılması	66
2. Anonim Ortaklıkta Ortaklar Tarafından Dava Açılması.....	68
B. Dava Açma Yetkisine Sahip Organ Tarafından Açılan Davalarda.....	70
III. KAT MÜLKİYETİNDE MALİKLER BAKIMINDAN MEYDANA GELEN UYUŞMAZLIKLAR.....	71
A. Üçüncü Kişi Aleyhine Dava Açılması Gereken Hâller	72
B. Kat Maliklerinin Birbirine Karşı Dava Açması Gereken Hâller	76
IV. BİRDEN FAZLA KİŞİNİN BİRLİKTE DAVA TAKİP YETKİSİNE SAHİP OLMASI	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DAVALI TARAFTA MADDİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI

§ 6. ELBİRLİĞİ HÂLİNDE MÜLKİYETTE ORTAKLAR ALEYHİNE DAVA AÇILMASI	79
I. ÜÇÜNCÜ KİŞİ TARAFINDAN DAVA AÇILMASI.....	79
A. Ortakların Mecburi Dava Arkadaşlığını Belirlemeye Yönelik Görüşler.....	80
B. Ortakların Mecburi Dava Arkadaşı Olarak Birlikte Dava Edilmesini Gerektiren Hâller.....	84
C. Bir Ortağın Üçüncü Kişi Olarak Diğer Ortaklar Aleyhine Dava Açması	89
II. ORTAKLARIN BİRBİRİNE KARŞI DAVA AÇMASI	90
A. Adi Ortaklıkta Ortakların Birbirine Karşı Açabileceği Davalar.....	90
B. Miras Ortaklığında Mirasçıların Birbirine Karşı Açabileceği	

Davalar	93
III. ELBİRLİĞİ MÜLKİYETİNİN SONLANDIRILMASINA YÖNELİK DAVA AÇILMASI	95
A. Adi Ortaklığın Feshi ve Ortaklık Malvarlığının Tasfiyesine Dair Dava Açılması.....	95
B. Miras Ortaklığında Paylaşma Davası Açılması	98
§ 7. PAYLI MÜLKİYETTE PAYDAŞLAR ALEYHİNE DAVA AÇILMASI.....	102
I. ÜÇÜNCÜ KİŞİ TARAFINDAN DAVA AÇILMASI	102
II. PAYDAŞLARIN BİRBİRİNE KARŞI DAVA AÇMASI.....	104
III. PAYDAŞLIĞIN GİDERİLMESİ DAVASI AÇILMASI.....	106
§ 8. BİRLİKTE MÜLKİYET İLİŞKİSİ BULUNMAYAN HÂLLERDE DAVA AÇILMASI.....	110
I. SÖZLEŞMENİN BİR TARAFINDA BİRDEN FAZLA KİŞİNİN YER ALMASI	111
A. İfası Talep Edilen Edimin Niteliğine Göre Davalıların Mecburi Dava Arkadaşlığı	111
1. Kira Sözleşmesinde Kiracıların ve Kiraya Verenlerin Mecburi Dava Arkadaşlığı.....	113
2. İşe İade Davasında Asıl İşveren ve Alt İşverenin Mecburi Dava Arkadaşlığı.....	118
B. İnşai Etki Kistasına Göre Davalıların Mecburi Dava Arkadaşlığı	122
II. TÜZEL KİŞİLERDE BİRDEN FAZLA KİŞİYE KARŞI DAVA AÇILMASI	125
III. KAT MÜLKİYETİNDE KAT MALİKLERİNE KARŞI DAVA AÇILMASI	128
A. Üçüncü Kişi Tarafından Kat Maliklerine Karşı Dava Açılması Gereken Hâller.....	129
B. Kat Maliklerinin Birbirine Karşı Dava Açması Gereken Hâller	130

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

USULİ GEREKÇELERLE KABUL EDİLEN MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI

§ 9. TÜRK HUKUKUNDA USULİ GEREKÇELERLE KABUL EDİLEN ŞEKLİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI	133
I. KANUNDA AÇIKÇA ÖNGÖRÜLEN ŞEKLİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI HÂLLERİ	134
A. Aile Hukukunda Davalı Tarafıta Mecburi Dava Arkadaşlığının Kabul Edildiği Hâller	134
B. Kanuni Hasımlık Dolayısıyla Şeklî Mecburi Dava Arkadaşlığı	136
1. Kanuni Hasımlığın Öngörüldüğü Düzenlemeler	136
a. Mülhak Vakıflarda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Durumu.....	137
b. Olağanüstü Zamanaşımı Yoluyla Taşınmaz Mülkiyetinin Kazanılması.....	139

c. İskan Kanunu Bağlamında Yapılmış Taşınmaz Devri Sebebiyle Açılan Tapu İptal ve Tescil Davası	143
d. Orman Sınırları Dışına Çıkarma İşleminin İptali.....	144
e. Hacizdeki Tasarrufun İptali Davası	145
f. Resmî Senetlerin Sahteliği İddiası	147
2. Kanuni Hasımlık ile Yaratılan Uygulamanın Değerlendirilmesi.....	148
II. KANUNDA AÇIKÇA ÖNGÖRÜLMEMEYEN ŞEKLÎ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI HÂLLERİ	149
A. Hizmet Tespit Davası	150
B. İş Kazası ve Meslek Hastalığının Tespiti ile İş Göremezlik Oranının Tespiti.....	152
C. Asli Müdahale Talebi.....	155
III. ŞEKLÎ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞININ HÜKÜMLERİ VE KABUL EDİLME AMACI.....	158
A. Şeklî Mecburi Dava Arkadaşlığının Hükümleri.....	158
B. Şeklî Mecburi Dava Arkadaşlığının Kabul Edilme Amacı.....	160
§ 10. ALMAN HUKUKUNDAKİ USULİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI.....	162
I. USULİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞININ HÜKÜMLERİ.....	163
II. KESİN HÜKMÜN SIRAYETİ VE YENİLİK DOĞURUCU ETKİ BAĞLAMINDA USULİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI.....	164
A. Kesin Hükümün Sirayet Etmesi Sebebiyle Usuli Mecburi Dava Arkadaşlığı.....	165
1. Çift Taraflı Sirayet	166
a. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi ile Mirasçının Dava Arkadaşlığı.....	166
b. İcra Takibinde Üçüncü Kişinin İfade Bulunması Amacıyla Dava Açan Takip Alacaklılarının Dava Arkadaşlığı	167
c. Üçüncü Kişinin İfade Bulunması Amacıyla Dava Açan İflas Alacaklılarının Dava Arkadaşlığı	169
2. Tek Taraflı Sirayet	171
a. Birbiri Bakımından Dava Takip Yetkisini Haiz Birden Fazla Hak Sahibinin Dava Arkadaşlığı.....	171
b. İflas Alacağına İtiraz Hâlinde İflas Alacaklılarının Dava Arkadaşlığı.....	174
c. Tüzel Kişinin veya Organ Kararının Hükümsüzlüğünün Tespiti Davası Açanların Dava Arkadaşlığı.....	177
B. İnşâî Hüküm Kurulacak Hâllerde Usuli Mecburi Dava Arkadaşlığı.....	178

§ 11. USULİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞININ TÜRK HUKUKUNDA UYGULANMASI	179
I. TÜRK VE ALMAN HUKUKLARINDAKİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINA DAİR HÜKÜMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	180
II. TÜRK HUKUKUNDA AYNI YÖNDE HÜKÜM VERME GEREKLİLİĞİNDEN ÖTÜRÜ USULİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞININ UYGULANMASI	181

BEŞİNCİ BÖLÜM

MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ YARGILAMADA BİRLİKTE YER ALMASI VE USUL HUKUKU İLİŞKİSİNİN MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

§ 12. MADDİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ TAMAMININ YARGILAMADA YER ALMASI VE BUNA BAĞLI OLARAK ORTAYA ÇIKAN USULİ İLİŞKİ	183
I. MADDİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ YARGILAMADA BİRLİKTE YER ALMASI	183
A. Mecburi Dava Arkadaşlığında Yargılamaya Katılma	184
1. Taraf Eksikliğinin Tamamlanması ve Husumetin Yaygınlaştırılması	184
2. Taraf Teşkilinin Sağlanması	185
3. Dâhili Dava (<i>Davanın Teşmili</i>)	190
B. Kanuni Taraf Değişikliği Bağlamında Mecburi Dava Arkadaşlarının Yargılamaya Taraf Olarak Katılması	192
1. Dava Açılırken Mecburi Dava Arkadaşlarının Hepsinin Taraf Olarak Gösterilmemiş Olması	192
2. Dava Açıldıktan Sonra Mecburi Dava Arkadaşlığını Gerektiren Bir Durumun Ortaya Çıkması.....	193
C. İradi Taraf Değişikliği Bağlamında Mecburi Dava Arkadaşlarının Yargılamaya Taraf Olarak Katılması	195
1. İradi Taraf Değişikliğine İhtiyaç Duyulan Hâller.....	196
2. İradi Taraf Katılımının Şartları	202
a. Davacı Yanda Taraf Katılımı	204
b. Davalı Yanda Taraf Katılımı.....	205
II. İKİ TARAF SİSTEMİ BAKIMINDAN MADDİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ DURUMU	207
A. İki Taraf Sisteminin Temel Özellikleri.....	208
B. İki Taraf Sistemine Göre Dava Arkadaşlığı	210
III. YARGILAMAYA MADDİ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ TAMAMININ KATILMAMASININ MEYDANA GETİRECEĞİ HUKUKİ SONUÇ	216

A.	Usulden Ret Kararı Verileceği Yönündeki Görüşler.....	216
B.	Esastan Ret Kararı Verileceği Yönündeki Görüş	221
C.	Konu Hakkındaki Görüşümüz.....	222
§ 13.	ŞEKLÎ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ TAMAMININ YARGILAMADA YER ALMASI VE BUNA BAĞLI OLARAK ORTAYA ÇIKAN USULİ İLİŞKİ	225
I.	ŞEKLÎ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ BİRLİKTE DAVA EDİLMESİ.....	226
A.	Kanuni Taraf Değişikliğine Göre Şeklî Mecburi Dava Arkadaşının Taraf Hâline Getirilmesi.....	226
B.	Şeklî Mecburi Dava Arkadaşlığında İradi Taraf Değişikliğine Dair Kuralların Uygulanıp Uygulanmayacağı.....	227
II.	İKİ TARAF SİSTEMİ BAKIMINDAN ŞEKLÎ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ DURUMU	227
III.	ŞEKLÎ MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ BİRLİKTE DAVA EDİLMEMESİNİN HUKUKİ SONUCU	228

ALTINCI BÖLÜM

TARAF USUL İŞLEMLERİNİN YAPILMASINDA MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ DURUMU

§ 14.	MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ DURUMUNA GENEL BAKIŞ	232
I.	DAVA ARKADAŞLARININ DURUMUNU AÇIKLAYAN GÖRÜŞLER	232
II.	TÜRK HUKUKUNDAKİ KANUNİ DÜZENLEMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ	236
III.	MECBURİ DAVA ARKADAŞLARINA KARŞI AYNI ŞEKİLDE HAREKET ETME ZORUNLULUĞU.....	239
§ 15.	MECBURİ DAVA ARKADAŞLARI ARASINDA BELİRLİ BİR İŞLEMİN YAPILMAMASI VEYA FARKLI ŞEKİLDE YAPILMASI YÖNÜNDE BİR TALEBİN BULUNMASI.....	241
I.	DAVA ARKADAŞLARININ FARKLI YÖNDE İRADE GÖSTERMELERİ SEBEBİYLE İŞLEMİN YAPILAMAMASININ YARATACAĞI SAKINCA	242
II.	DAVA ARKADAŞLARININ YARGILAMAYI SONA ERDİRMEYE YÖNELİK YAPABİLECEKLERİ İŞLEMLER	245
A.	Maddi Hukuk İçerikli İşlemlerin Yapılması	245
B.	Davanın Açılmamış Sayılmasına Yönelik İşlemlerin Yapılması.....	248
1.	Davanın Geri Alınması	248
2.	Davanın Takipsiz Bırakılması.....	255
III.	DAVA KONUSUNU VE/VEYA DAVA SEBEBİNİ DEĞİŞTİRME VE/VEYA GENİŞLETME İLE TARAF DEĞİŞİKLİĞİ İŞLEMLERİNİN YAPILMASI.....	256
A.	Dava Konusunun Genişletilmesi ve/veya Değiştirilmesi	257
1.	Talep Sonucunun Genişletilmesi	257
2.	Mevcut Talep Sonucunun Değiştirilmesi	261

B. Dava Sebebinin Genişletilmesi ve/veya Değiştirilmesi	262
C. Karşı Tarafın Değiştirilmesi veya Bu Yöndeki Talebe Muvafakat Gösterilmesi.....	265
D. Dava Konusunun Devri Hâlinde Dava Konusu veya Taraf Değişikliği Hususunda Anlaşmaya Varılamaması	268
§ 16. MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ BİRLİKTE YAPMADIĞI USULİ BİR İŞLEMİN HEPSİ HAKKINDA HÜKÜM DOĞURMASI.....	269
I. YAPILABİLECEK İŞLEMLER BAKIMINDAN GETİRİLEN SINIRLANDIRMANIN DİKKATE ALINMASI.....	271
II. DAVA ARKADAŞLARININ TAMAMINA USULİ İŞLEMİ YAPMA İMKÂNI TANINMIŞ OLMASI	276
A. İşlemin Duruşmada Yapılmış Olması veya Süreye Tabi Olması.....	276
1. Duruşmaya İştirak Etmek Suretiyle İşlem Yapılması	276
2. Süreye Tabi Tutulan İşlemin Yapılması.....	279
a. Yapılan İşlemin Dava Arkadaşları Hakkında Sonuç Doğurmasının Şartları.....	280
b. Mecburi Dava Arkadaşlarından Birisi Bakımından Eski Hâle Getirme Başvurusunda Bulunulması	282
B. Duruşmaya veya Süreye Tabi İşleme Dair Olmak Üzere Dava Arkadaşlarından Her Birine Tebligat Yapılmış Olması.....	283
C. Duruşmaya Katılmamayı veya Süreyi Kaçırmayı Haklı Kılan Herhangi Bir Hâlin Bulunmaması	285
III. DURUŞMAYA KATILMAYAN VEYA SÜREYİ KAÇIRAN DAVA ARKADAŞININ YAPILMIŞ İŞLEMİ BERTARAF ETME İMKÂNI	287

YEDİNCİ BÖLÜM

MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA DİLEKÇELER AŞAMASININ TAMAMLANMASI VE DAVA ŞARTLARININ İNCELENMESİ

§ 17. DAVANIN AÇILMASI VE DAVA AÇILMASINA BAĞLI HUKUKİ SONUÇLAR.....	289
I. DAVANIN AÇILMA ANININ TESPİTİ	289
II. DAVA AÇILMASININ SONUÇLARI	292
A. Maddi Hukuka Dair Sonuçlar	292
1. Zamanaşımının Kesilmesi ve Hak Düşürücü Sürenin Korunması	292
2. Davalının Temerrüde Düşürülmesi	294
3. Davalı Tarafın İyiniyetinin Sona Ermesi.....	295
B. Usul Hukukuna Dair Sonuçlar	296
1. İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haczin Korunması	296
a. İhtiyati Tedbir Kararı.....	297
b. İhtiyati Haczin Kararı.....	298

2. Davayı Geri Almanın Karşı Tarafın Muvafakatine Bağlı Hâle Gelmesi	301
§ 18. DİLEKÇELER AŞAMASININ TAMAMLANMASI.....	302
I. DAVA DİLEKÇESİNİN HAZIRLANMASI VE TEBLİĞİ	302
A. Davacı Tarafıta Mecburi Dava Arkadaşlığı.....	302
B. Davalı Tarafıta Mecburi Dava Arkadaşlığı	305
II. DAVAYA CEVAP VERİLMESİ	305
A. Savunma Araçlarının İleri Sürülmesi	306
1. Maddi Hukuka İlişkin Savunmalar	306
a. Maddi Hukuka İlişkin Savunmaların Gerçekleşmesi.....	307
b. Maddi Hukuka İlişkin Savunmaların İleri Sürülmesi	309
2. Usul Hukukuna İlişkin Savunmalar.....	311
a. Mecburi Dava Arkadaşlığında Yetkili Mahkemenin Tayini	311
aa. Davalı Mecburi Dava Arkadaşları Yönünden	312
bb. Davacı Mecburi Dava Arkadaşları Yönünden	315
cc. Mecburi Dava Arkadaşlarının Yetki Sözleşmesinin Tarafı Olması	316
i. Tarafa Dair Şartın Mevcut Olması.....	317
ii. Halef Olmaları Nedeniyle Mecburi Dava Arkadaşlarının Yetki Sözleşmesiyle Bağlı Olması	320
b. Mecburi Dava Arkadaşlığında Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği	321
c. İlk İtirazların İleri sürülmesi.....	323
B. Davaya Cevap Verilmemesi Nedeniyle İnkâr Faraziyesinin Uygulanması.....	329
C. Davanın Kabul Edilmesi	332
D. Karşı Dava Açılması	332
III. İKİNCİ DİLEKÇELERİN VERİLMESİ VE BUNA BAĞLI OLARAK İDDİA VE SAVUNMAYI GENİŞLETME VE DEĞİŞTİRME YASAĞININ UYGULANMASI	333
A. Cevaba Cevap Dilekçesinin Verilmesi	335
B. İkinci Cevap Dilekçesinin Verilmesi	336
C. Ön İnceleme Duruşması	338
§ 19. MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA DAVA ŞARTLARININ İNCELENMESİ.....	340
I. MECBURİ DAVA ARKADAŞLARI YÖNÜNDEN DAVA ŞARTLARININ NE ŞEKİLDE ELE ALINMASI GEREKTİĞİ	340
A. Davanın Görüleceği Mahkemeye Yönelik Şartlar	340
B. Tarafa Dair Dava Şartları	342

C. Dava Konusuna Dair Dava Şartları	345
D. Arabulucuya Başvuru Şartı.....	347
II. DAVA ŞARTININ SAĞLANMAMASININ HUKUKİ SONUCU	350

SEKİZİNCİ BÖLÜM

MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA

UYUŞMAZLIĞIN HÜKME BAĞLANMASI VE KANUN YOLU BAŞVURUSU

§ 20. MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA UYUŞMAZLIĞIN HÜKME BAĞLANMASI	353
I. MAHKEME HÜKMÜNÜN CEBRİ İCRASI YÖNÜNDEN DAVA ARKADAŞLARININ TARAF OLARAK EKŞİKSİZ GÖSTERİLMESİ VE ALACAKLILIK-BORÇLULUK DURUMUNUN NİTELİĞİNİN BELİRTİLMESİ	353
A. Dava Arkadaşlarının Tamamının Taraf Olarak Gösterilmesi	354
B. Hükme Bağlanan Hakkın Ne Şekilde İleri Sürülebileceği	355
C. Yargılama Giderlerinin Karara Bağlanması	357
1. Yargılama Giderlerinin Dava Arkadaşları Lehine Olacak Şekilde Karara Bağlanması.....	357
2. Yargılama Giderlerinin Dava Arkadaşları Aleyhine Olacak Şekilde Karara Bağlanması	359
II. MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA KISMİ HÜKÜM VERİLMESİ SORUNU	363
A. Mecburi Dava Arkadaşlarının Tamamının Lehine veya Aleyhine Olacak Şekilde Kısmi Hüküm Verilmesi.....	364
B. Belirli Bir Dava Arkadaşına İlişkin Olmak Üzere Hüküm Verilmesi.....	366
§ 21. MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA KANUN YOLU BAŞVURUSU.....	368
I. MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ VE KARŞI TARAFIN KANUN YOLUNA BAŞVURMASI	369
A. Kanun Yoluna Başvurulabilmesi için Birlikte Hareket Etme Şartının Aranması	369
1. Kanun Yolu Başvurusuna Dair İleri Sürülen Görüşler	369
a. HUMK'un Yürürlüğü Dönemindeki Görüşler	369
b. HMK'nın Yürürlüğü Sonrasındaki Görüşler	371
2. Birlikte Hareket Etmeye Dair İleri Sürülen Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	373
B. Kanun Yolu Başvurusunun Reddi Kararına Karşı Kanun Yoluna Başvurulması.....	376
C. Karşı Tarafın Kanun Yolu Başvurusunda Bulunması.....	378
II. MECBURİ DAVA ARKADAŞLARI YÖNÜNDEN KANUN YOLU BAŞVURU SÜRESİ	381

A.	Kanun Yolu Başvuru Süresinin Ne Zaman Başlayacağı	382
1.	Dava Arkadaşlarının Tamamı Yönünden Başvuru Süresinin Aynı Anda Başlaması.....	382
2.	Her Bir Dava Arkadaşı Yönünden Başvuru Süresinin Ayırık Başlaması.....	383
B.	Hangi Hâllerde Kanun Yolu Başvuru Süresine Uyulduğunun Kabul Edileceği	385
1.	Başvuru Süresini Kaçıran Dava Arkadaşının Diğer Dava Arkadaşı Bakımından Henüz Sona Ermemiş Süreden Yararlanamaması.....	386
2.	Başvuru Süresinde Hareketsiz Kalma Durumunun Hangi Zaman Aralığını İfade Ettiği.....	387
3.	Kanun Yoluna Başvuru Süresinin Dava Arkadaşlarının Tamamı Bakımından Sona Ermediği Bir Anda Başvuru Yapılmış Olması	393
4.	Kanun Yolu Başvurusundan Feragat Edilmemiş Olması	394
§ 22.	KANUN YOLU AŞAMASINDA MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ DURUMU VE MADDİ ANLAMDA KESİN HÜKÜM ETKİSİNİN SONA ERMESİ	397
I.	KANUN YOLU AŞAMASINDA MECBURİ DAVA ARKADAŞLARININ DURUMU	398
A.	Kanun Yoluna Başvurmamış Dava Arkadaşının Konumunu Açıklayan Görüşler	398
1.	Pasif Dava Arkadaşının Sadece Taraf Olarak Görülmesi	399
2.	Pasif Dava Arkadaşının Durumunu Açıklamaya Yönelik Yeni Görüşler	401
3.	Mecburi Dava Arkadaşlarının Konumunu Açıklamak Üzere Dava Arkadaşları Arasında Hiçbir Ayırım Yapılmaması Gerektiği Yönündeki Görüşümüz.....	404
B.	İstinaf Mahkemesi Kararına Karşı Kanun Yoluna Başvuru İmkânı	406
C.	Kanun Yolu Başvurusu Sebebiyle Doğan Giderlerden Sorumluluk.....	407
II.	MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA MADDİ ANLAMDA KESİN HÜKÜM ETKİSİNİN SONA ERMESİ.....	408
A.	Yargılamanın İadesi Talebinde Bulunulması.....	409
B.	Değişiklik Davası Açılması.....	411
C.	Anayasa Mahkemesi'nin Yeniden Yargılama Yapılmasına Yönelik Karar Vermesi.....	413
D.	Hakem Kararının İptali ve Yargılamanın İadesi.....	416
SONUÇ.....	417	

KISALTMALAR DİZİNİ

AAÜT	:	Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
ABD	:	Ankara Barosu Dergisi
ACP	:	Archiv für die civilistische Praxis
AİHM	:	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİK	:	Alman İflas Kanunu
AHBVÜ-HFD	:	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AMK	:	Alman Medeni Kanunu
AMKİHK	:	Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve İşleyişi Hakkında Kanun
AMUK	:	Alman Medeni Usul Kanunu
APOK	:	Alman Paylı Ortaklık Kanunu
ATK	:	Alman Ticaret Kanunu
AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATIDER	:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGE	:	Bundesgerichtssentscheidungen
BGH	:	Bundesgerichtshof
bkz.	:	Bakınız
BK	:	Borçlar Kanunu
BSG	:	Bundessozialgericht
c.	:	Cümle
DEÜHFD	:	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	:	Dipnot
E.	:	Esas
ed.	:	Editör
EBYÜHFD	:	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ERZSOSDE	:	Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
EÜHFD	:	Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	:	Hukuk Dairesi
HGK	:	Hukuk Genel Kurulu
HMK	:	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	:	Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
İBK	:	İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	:	İcra ve İflas Kanunu
İHM	:	İstanbul Hukuk Mecmuası

İMİK	:	İsviçre Medeni Kanunu
İNÜHFD	:	İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İZBD	:	İzmir Barosu Dergisi
JA	:	Juristische Arbeitsblätter
JURA	:	Juristische Ausbildung
JuS	:	Juristische Schulung
K.	:	Karar
KMK	:	Kat Mülkiyeti Kanunu
kn.	:	Kenar numarası
MHB	:	Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MİHDER	:	Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi
MÜHF-HAD	:	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
NJW	:	Neue Juristische Wochenschrift
NZM	:	Neue Zeitschrift für Miet- und Wohnungsrecht
Ör.	:	Örnek
SÜHFD	:	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TAAD	:	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
Teb. K.	:	Tebliğat Kanunu
TBBD	:	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
vb.	:	ve benzeri
YD	:	Yargıtay Dergisi
ZZP	:	Zeitschrift für Zivilprozeß

KAYNAKÇA*

- Abide-Tiryaki, Büşra** : 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Davanın Açılmamış Sayılmasını Gerektiren Hâller ve Sonuçları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019.
- Acar, Faruk** : Türk - İsviçre Medeni Hukukunda Alacaklılar Arası Teselsül, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.
- Acar, Faruk** : *"Temerrüden Tahliye Bağlamında Kiraya Veren Yasal Mirasçılarının Sözleşmeyi Fesih Hakkı"*, Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildirileri (8-9 Kasım 2018), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 163-171.
- Acun-Mekengeç, Merve** : *"Türk Hukuku'nda Teminat Gösterme Yükümlülüğü"*, MHB, Cilt: 37, Sayı: 2, 2017, s. 1-33.
- Ağca-Toplandı, Pınar** : Birlikte Mülkiyette Ortak Menfaati Koruma Yetkisi, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- Akcan, Recep** : Usul Kurallarına Aykırılığa Dayanan Temyiz Nedenleri, Nobel Yayınevi, Ankara 1999.
- Akcan, Recep/Kaya, Cemil** : *"Medeni ve İdari Yargıda Hakimin Davaya Bakmaktan Yasaklılığı ve Reddi"*, İÜHFİM, Cilt: 68, Sayı: 1-2, 2010, s. 171-196.
- Akıncı, Ziya** : *"Yargıtay Kararları Işığında Tahkim Şartının Geçerliliği"*, Tahkim Anlaşması (ed. Özdemir-Kocasakal, Hatice/Balkar, Süheylâ), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 69-86.
- Akil, Cenk** : İstinaf Kavramı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2010.
- Akil, Cenk** : *"Genel Hatlarıyla Alman Medeni Yargılama Hukukunda Kısmi Hüküm"*, İÜHFİM, Cilt: 70, Sayı: 1, 2012, s. 179-201.
- Akil, Cenk** : *"Medeni Muhakeme Hukukunda Değişiklik Davası ve Maddi Hukuktaki Görünüm Biçimleri"*, TAAD, Yıl: 3, Sayı: 10, 2012, s. 153-182.

* İşbu çalışmada atıf yapılan yargı kararları kazancı içtihat programından temin edilmiştir. Diğer veri tabanlarından alınan yargı kararları bakımından ise kararın yanında parantez içinde ilgili programa dair bilgiye yer verilmiştir.

- Akil, Cenk** : Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi, Yetkin Yayınevi, Ankara 2013.
- Akil, Cenk** : Kısmî Dava, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya** : Eşya Hukuku, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2018.
- Akıntürk, Turgut** : Müteselsil Borçluluk, Sevinç Matbaası, Ankara 1971.
- Akkanat, Halil** : Türk Medeni Hukukunda İyiniyetin Korunması, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010.
- Akkaya, Tolga** : Medenî Usûl Hukukunda İstinaf, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- Akkaya, Tolga** : “*Medeni Usul Hukukunda İradî Taraf Değişikliği (HMK m. 124)*”, DEÜHFD, Cilt: 16, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, 2015, s. 897-941.
- Akyol-Aslan, Leyla** : Medenî Usul Hukukunda Davadan Feragat, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- Akyol-Aslan, Leyla** : Medenî Usul Hukukunda Cevap Dilekçesi Verilmesinin Sonuçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Alangoya, M. Yavuz** : Medeni Usul Hukukunda Vakıalar ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1979.
- Alangoya, M. Yavuz** : Medeni Usul Hukukunda Dâva Ortaklığı (Tarafların Taaddüdü), (Tıpkı Basım: 1965), Nemaş Yayınevi, İstanbul 1999.
- Alangoya, H. Yavuz/Yıldırım, M. Kamil/Deren-Yıldırım, Nevhis** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı (Değerlendirme ve Öneriler), İstanbul Barosu, İstanbul 2006.
- Alangoya, H. Yavuz/Yıldırım, M. Kamil/Deren-Yıldırım, Nevhis** : Medeni Usul Hukuku Esasları, 8. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2009.
- Alangoya, Yavuz** : “*Yargılama Sırasında Taraf (Yanda) İradî Olarak Meydana Gelen Değişme Hakkında Düşünceler*”, Makaleler, Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 21-84.
- Albayrak, Hakan/Mavzer, Tahsin** : “*Haksız Fiilden Doğan Davalarda Ortak Yetkili Mahkeme Sorunu*”, SÜHFD, Cilt: 27, Sayı: 2, 2019, s. 279-306.
- Aldemir, Hüsnü** : Hukuk Davalarında Yargılama Giderleri, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- Alp, Nihat Seyhun** : Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Kapsamında Rücu Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- Ansay, Sabri Şakir** : Hukuk Yargılama Usulleri, 7. Baskı, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara 1960.
- Aral, Fahrettin** : Türk Medenî Hukukunda Mirasın Taksimi Dâvası, Sevinç Matbaası, Ankara 1979.

- Aras, Aslı** : Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Çekişmesiz Yargı Usûlü), Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- Aras, Aslı** : “*Cevap Dilekçesi Verilmemesinin Hukuki Sonuçları*”, DEÜHFD, Cilt: 19, Özel Sayı: Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, 2017, s. 1927-1952.
- Arpacı, Abdülkadir** : “*Genel Mülkiyet Hukuku*”, Eşya Hukuku (Hatemi/Serozan/Arpacı), Filiz Kitabevi, İstanbul 1991, s. 65-237.
- Arslan, Aziz Serkan** : “*HMK Hükümlerine Göre Teminat Kurumu ve Dava Şartı Niteliği*”, DEÜHFD, Cilt: 16, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, 2015, s. 943-974.
- Arslan, Ramazan** : Medenî Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, S Yayınları, Ankara 1989.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/ Taşpınar-Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel** : İcra ve İflâs Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/ Taşpınar-Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/ Taşpınar-Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel** : Medenî Usul Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Arslanpınar, Tuğçe** : Medeni Yargılama Hukukunda Karşı Dava, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- Aslan, Kudret** : “*Medeni Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasının Etkileri*”, MİHDER, Cilt: 9, Sayı: 25, 2013, s. 29-113.
- Aslan, Kudret** : Medenî Usul Hukukunda Davanın Geri Alınması, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- Aşık, İbrahim** : “*Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmesi*” TBBD, Sayı: 97, 2011, s. 11-48.
- Atalı, Murat** : Medenî Usul Hukukunda Aleyhe Bozma Yasağı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Atalı, Murat** : “*Hizmet Tespit Davasının Sosyal Güvenlik Kurumuna İhbarı*”, DEÜHFD, Cilt: 16, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, 2014, s. 631-652.
- Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Erdoğan, Ersin** : Medenî Usûl Hukuku, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Ayan, Serkan** : Zamanaşımının Durması ve Zamanaşımının Kesilmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Ayar, Ahmet** : Adi Ortaklıkta İç ve Dış İlişkiler, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.

- Bork, Reinhard/Roth, Herbert (ed.)** : Kommentar zur Zivilprozessordnung, Band 1: §§ 1-77, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2014 (Stein/Jonas/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
Kommentar zur Zivilprozessordnung, Band 2: §§ 78-147, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2016 (Stein/Jonas/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
Kommentar zur Zivilprozessordnung, Band 5: §§ 328-510c, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2015 (Stein/Jonas/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
Kommentar zur Zivilprozessordnung, Band 6: §§ 511-703d, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2018 (Stein/Jonas/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
Kommentar zur Zivilprozessordnung, Band 8: §§ 802a-915h, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2017 (Stein/Jonas/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
Kommentar zur Zivilprozessordnung, Band 10: §§ 1025-1066, 23. Auflage, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2014 (Stein/Jonas/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
- Boran-Güneysu, Nilüfer** : Medenî Usûl Hukukunda Karar, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Börstinghaus, Ulf** : “Die Zustimmungsklage im Mieterhöhungsverfahren”, NJW, Heft: 42, 2012, s. 3077-3079.
- Börü, Levent** : Dava Konusunun Devri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- Börü, Levent** : “Tarafta (İradi) Değişim (HMK m. 124)”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt: I, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 587-629.
- Braun, Johann** : Lehrbuch des Zivilprozeßrechts (Erkenntnisverfahren), Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2014.
- Brückner, Klaus** : Das Verhalten der Streitgenossen im Prozess (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Frankfurt am Main 1972.
- Budak, Ali Cem** : Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2000.
- Budak, Ali Cem** : “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmesi”, MİHDER, Cilt: 8, Sayı: 21, 2012, s. 1-25.
- Budak, Ali Cem** : “Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medenî Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı-IV, 2005, s. 128-187.
- Budak, Ali Cem/Karaaslan,** : Medenî Usul Hukuku, 4. Baskı, Adalet Yayınevi,

- Varol** : Ankara 2020.
- Bulut, Uğur** : İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri (İİK m. 120), Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Bulut, Uğur** : Medenî Usûl Hukukunda Davaların Yığılması (Objektif Dava Birleşmesi), Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- Bulut, Uğur** : “*İslah Yoluyla Talep Sonucunun Daraltılması*”, İZBD, Yıl: 83, Sayı: 2, 2018, s. 15-43.
- Buz, Vedat** : Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.
- Canyürek, Murat** : Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2003.
- Coester-Waltjen, Dagmar** : “*Streitgenossen und Nebenintervenienten*”, JURA, Heft: 8, 1989, s. 442-445.
- Çabri, Sezer** : Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 640-682), Cilt: III, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Çamoğlu, Ersin** : Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortaklığın Haklı Sebep Çıkarılması, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- Çamoğlu, Ersin** : “*Kollektif Ortaklıklar*”, Ortaklıklar Hukuku I (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu), 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s. 213-277.
- Çiftçi, Pınar** : Medenî Yargılama Hukukunda İspat Hakkı ve Sınırlamaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- Çınar, Ömer** : “*Mazbut ve Mülhak Vakıflarda Galle (Gelir) Üzerinde Vakıf Evlatlarının ve Diğer İlgililerin Hak Sahipliği ve İntifa Hakkı Hayrından Fazla Olan Mülhak Vakıfların Aile Vakfına Dönüştürülmesi*”, MÜHF-HAD, Cilt: 22, Özel Sayı: Cevdet Yavuz’a Armağan, 2016, s. 827-855.
- Çon, Ömer** : 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Hakimin Davaya Bakmaktan Yasaklılığı ve Reddi, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- Dalcı-Özdoğan, Nurcihan** : Müteselsil Sorumluluk, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.
- Demir, Şamil** : “*Arabuluculuk Arkadaşlığı*”, ABD, Cilt: 71, Sayı: 2, 2013, s. 291-314.
- Demirbaş, Feride** : “*Baba ile Çocuk Arasındaki Soybağına İlişkin Davalarda Davacı Olabilecek Kişiler*”, AHBVÜ-HFD, Cilt: 22, Sayı: 3, 2018, s. 3-36.
- Deren-Yıldırım, Nevhis** : Türk, İsviçre ve Alman Medeni Usul Hukukunda Kesin Hükümün Sübjektif Sınırları (*Kesin Hükümün 3. Kişilere Sirayeti Sorunu*), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1996.

- Deynekli, Adnan/Kısa, Sedat** : Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli, 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2005.
- Dirksen-Schwanenland, Monika** : Die Auswirkungen der notwendigen Streitgenossenschaft, insbesondere auf das Rechtsmittelverfahren, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main/Berlin/Bern/New York/Paris/ Wien 1996.
- Dişel, Buse** : İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Dişel, Buse** : Dava Takip Yetkisi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Döner, Ayhan/Çelik, Yeşim** : “Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuruyu İnceleme Aşamaları, Ortaya Çıkan Sorunlar ve Sonuçları”, ERZSOSDE, Cilt: 9, Sayı: 1, 2016, s. 275-294.
- Dural, Mustafa/Öz, Turgut** : Türk Özel Hukuku (Miras Hukuku), Cilt: IV, 13. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.
- Duran, Fatih** : Adi Ortaklıkta Katılım Payı Getirme Borcuna Aykırılık, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Durman, Okay** : Yargıtay Kararları Işığında Kadastro Mahkemelelerinde Yargılama, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2002.
- Ekmekçi, Ömer/Yiğit, Esra** : Bireysel İş Hukuku Dersleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Elgün, Emel Şeyda** : Medenî Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması ve Sonuçları, Adalet Yayınevi, Ankara 2011.
- Eminoğlu, Cafer/Erdoğan, Ersin** : Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Ercan, İbrahim/Özbay, İbrahim** : “Medenî Usul Hukukunda Kanun Yollarından Fergat”, EÜHFD, Cilt: X, Sayı: 3-4, 2006, s. 433-458.
- Ercan-Özler, Meltem** : Medenî Usûl Hukuku’nda Dava Konusu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Ercan-Özler, Meltem** : Medeni Usul Hukukunda Maddi Hukuka İlişkin Savunma Vasıtaları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Erdem, Nuri** : Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- Erdoğan, Ersin** : “Paylı Mülkiyete Konu Eşyada Mecburi Dava Arkadaşlığı ve Davayı Birlikte Açma Zorunluluğunun Usûl Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, MİHDER, Cilt: 9, Sayı: 25, 2013, s. 183-211.
- Erdoğan, Ersin** : Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Etkisi, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.

- Erdönmez, Güray** : Medenî Usûl Hukukunda Belgelerin İbrazi Mecburiyeti, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Erdönmez, Güray** : “HMK. m.57/1, c Hükümü Çerçevesinde İhtiyari Dava Arkadaşlığının Mümkün Olduğu Haller”, DEÜHFD, Cilt: 16, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcantez’e Armağan, 2015, s. 695-755.
- Eren, Fikret** : Mülkiyet Hukuku, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- Eren, Fikret** : Türk Medeni Hukukunda Tenkis Dâvası, Sevinç Matbaası, Ankara 1973.
- Eren, Fikret** : Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Eren, Fikret/Yücer-Akıntürk, İpek** : Türk Miras Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Erişir, Evrim** : Medeni Usûl Hukukunda Taraf Ehliyeti, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2007.
- Erişir, Evrim** : Geçici Hukukî Korumanın Temelleri ve İhtiyatî Tedbir Türleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013.
- Ermenek, İbrahim** : Medenî Usul Hukukunda Davayı Kabul (Mahkeme Huzurunda Yapılan Kabuller), Adalet Yayınevi, Ankara 2009.
- Ermenek, İbrahim** : Medenî Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Eroğlu, Orhan** : “Birlikte Mülkiyet - El Birliği Mülkiyeti”, Gayrimenkul Davaları (ed. Havutcu, Ayşe/Akıncı, Müslüm/Dinç, Mutlu), Cilt: 1, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 133-250.
- Esener, Turhan/Güven, Kudret** : Eşya Hukuku (Genişletilmiş ve 6750 sayılı Kanun Eklenmiş), 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Fellmann, Walter/Müller, Karin** : Die einfache Gesellschaft, Art. 530-544 OR (ed. Hausheer, Heinz/ Walter, Hans Peter), Band: VI, Stämpfli Verlag, Bern 2006.
- Forstmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur/Nobel, Peter** : Schweizerisches Aktienrecht, Stämpfli Verlag, Bern 1996.
- Ganiyeva, Salimya** : Rusya Federasyonu Örneği Işığında Milletlerarası Ticari Tahkim ve Mahkemelerin Tahkime Müdahalesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Gaul, Hans Friedhelm/Schilken, Eberhard/ Becker-Eberhard, Ekkehard** : Zwangsvollstreckungsrecht, 12. Auflage, C.H. Beck Verlag, München 2010.

- Geier, Eva Ruth** : Die Streitgenossenschaft im internationalen Verhältnis, Haupt Verlag, Bern/Stuttgart/Wien 2005.
- Globisch, Günter** : Das Versäumnisurteil in der notwendigen Streitgenossenschaft, S. Roderer Verlag, Regensburg 1995.
- Gottwald, Peter** : “Grundprobleme der Streitgenossenschaft im Zivilprozeß”, JA, Yıl: 14, 1982, s. 64-71.
- Göksu, Mustafa** : Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2016.
- Gökyayla, K. Emre** : “Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde, Mahkemece Sözleşmenin Feshine Karar Verilen Hâllerde İfaya Eklenen Ceza Koşulunun Akıbeti”, DEÜHFD, Cilt: 19, Özel Sayı: Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, 2017, s. 47-67.
- Gören-Ülkü, Nazlı** : “Dava Ortaklığı veya Davaya Müdahale Halinde Hâkimin Reddi Talebinde Bulunabilecek Kişiler”, DEÜHFD, Cilt: 16, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, 2015, s. 1613-1624.
- Görgün, L. Şanal/Börü, Levent/Toraman, Barış/Kodakoğlu, Mehmet** : Medeni Usul Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Gümüş, Alper** : Medeni Hukuk ve Medeni Usul Hukuku Boyutuyla Tereke (Miras Ortaklığı) Temsilcisi (TMK m. 640/III), Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.
- Güneş, Yusuf** : Orman Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Gürer, Hülya Atlan** : “Taşınmaz Mülkiyetinin Zamanaşımı Yoluyla Kazanılması”, Gayrimenkul Davaları (ed. Havutcu, Ayşe/Akıncı, Müslüm/Dinç, Mutlu), Cilt: 1, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 623-715.
- Güzel, Ali/Okur, Ali Rıza/Caniklioğlu, Nurşen** : Sosyal Güvenlik Hukuku, 18. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2020.
- Hanağası, Emel** : Davada Menfaat, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- Hanağası, Emel** : Medenî Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- Hanağası, Emel** : “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi”, BATIDER, Cilt: XXXII, Sayı: 1, 2016, s. 199-270.

- Hassold, Gerhard** : Die Voraussetzungen der besonderen Streitgenossenschaft: eine Studie über die konkurrierende Prozessführung mehrerer materiell Beteiligter, Duncker & Humblot Verlag, Berlin 1970.
- Hausheer, Heinz/Walter, Hans Peter (ed.)** : Berner Kommentar, Schweizerische Zivilprozessordnung, Band I: Art. 1-149 ZPO, Band II: Art. 150-352 - Art. 400-406 ZPO, Stämpfli Verlag, Bern 2012 (Bk-ZPO/**Yazar Adı** Art. ... kn. ...).
- Henckel, Wolfram** : Parteilehre und Streitgegenstand im Zivilprozeß, Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg 1961.
- Hopt, Klaus J./Wiedemann, Herbert** : Aktiengesetz Großkommentar, Band: 7, Teil: 2, 4. Auflage, De Greyter Verlag, Berlin 2013 (Großkomm AktG/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
- İkizler, Metin** : Evlenmenin Hükümsüzlüğü, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- İkizler, Metin/ Kurban, Yasin** : Eski ve Yeni Vakıflar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- İmre, Zahit/Erman, Hasan** : Miras Hukuku, 14. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2018.
- İnan, Ali Naim/Ertaş, Şeref/Albaş, Hakan** : Miras Hukuku, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- İyilikli, Ahmet Cahit** : Haciz İhbarnameleri (İİK m. 89), Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- İyilikli, Ahmet Cahit** : Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Jauernig, Othmar/Hess, Burkhard** : Zivilprozessrecht, 30. Auflage, C. H. Beck Verlag, München 2011.
- Jauernig Othmar (ed.)** : Jauernig Bürgerliches Gesetzbuch, 18. Auflage, C.H. Beck Verlag, 2021 (Jauernig/**Yazara Adı** BGB § ... kn. ...).
- Kähler, Lorenz** : *“Widerklage und Erweiterungsklage unter Streitgenossen”*, ZJP, Band: 123, Heft: 4, 2010, s. 473-498.
- Kale, Serdar** : Medeni Yargılamada Taraf Ehliyeti, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010.
- Kapancı, Kadir Berk** : Birlikte Borçlulukta Borçlular Arası İlişkiler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.
- Karaaslan, Varol** : *“Davalı Tarafda Meydana Gelen İradî Taraf Değişikliği Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”*, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt: II, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 1129-1143.

- Karaaslan, Varol** : Hâkimin Davayı Aydınlatma Ödevi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- Karamercan, Fatih** : Dava Dilekçesinin Unsurları-Somutlaştırma Yükü, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Karslı, Abdurrahim** : Medeni Usul Hukukunda Usulî İşlemler, Kudret Basım Ambalaj, İstanbul 2001.
- Karslı, Abdurrahim** : Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.
- Kavasoğlu, Abdurrahman** : Medeni Usûl Hukukunda Davada Temsil, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2007.
- Kaya, Sedat** : “7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Çerçevesinde Bireysel İş Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuk”, EBYÜHFD, Cilt: XXII, Sayı: 1-2, 2018, s. 209-261.
- Kendigelen, Abuzer** : Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1994.
- Kendigelen, Abuzer** : Türk Ticaret Kanunu (Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler), 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Keser-Berber, Leyla** : Uluslararası Ekonomik Tahkimde Çok Taraflı Tahkim Sorunu, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1999.
- Kırca, İsmail** : “Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, Anonim Şirketler Hukuku (Kırca/Şehirali-Çelik/Manavgat), Cilt: 2/2, 2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2017, s. 1-300.
- Kırtıloğlu, Serhat** : Medeni Yargılama Hukukunda Değişiklik Davası, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Kırtıloğlu, Serhat** : “İradi Taraf Değişikliği ve İradi Taraf Değişikliğinin Sonuçları”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, Cilt: I, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 1270-1322.
- Kıyak, Emre** : Türk Hukuk Muhakemesinde Davanın Açılması'nın Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- Kiraz, Taylan Özgür** : Medenî Yargılama Hukukunda İkrar, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip** : Miras Hukuku, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1978.
- Kodakoğlu, Mehmet** : Medenî Usul Hukukunda Aslî Müdahale, Legem Yayıncılık, Ankara 2018.
- Konuralp, Orhan Emre** : “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Ortak Yetkili Mahkeme ile Münhasır Yetki Sözleşmesiy-le Belirlenen Mahkemenin Yetkisinin Niteliği”, TBBD, Sayı: 142, 2019, s. 211-230.

- Korkmaz, Ramazan** : Medenî Usûl Hukuku Açısından Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Kostkiewicz, Jolanta Kren/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (ed.)** : Orell Füssli Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag, Bern 2016 (Orell Füssli-ZGB/**Yazar Adı** Art. ... kn. ...).
- Kostkiewicz, Jolanta Kren/Vock, Dominik (ed.)** : Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG, 4. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2017 (Kostkiewicz/Vock/**Yazar Adı** Art. ... kn. ...).
- Koçyiğit, İlker/Bulur, Alper** : Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı Yayını, Ankara 2019.
- Köroğlu, Anıl** : Medenî Usûl Hukuku Bakımından Ortaklığın Giderilmesi Davası (Çift Taraflı Dava Teorisi Işığında Bir İnceleme), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Kulaklı, Emrah** : İmar Kısıtlılığı ile Arazi ve Arsa Düzenlemesinden Doğan Taşınmaz Mülkiyeti Kısıtlamaları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2014.
- Kurşat, Zekeriya** : Paylı Mülkiyetin Sona Ermesi, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2008.
- Kuru, Baki** : Nizasız Kaza, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1961.
- Kuru, Baki** : Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt: I-VI, Demir Demir Yayıncılık, İstanbul 2001.
- Kuru, Baki** : İcra ve İflas Hukuku, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Kuru, Baki** : Medenî Usul Hukuku (El Kitabı), Cilt: I-II, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder** : Medenî Usul Hukuku, 19. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2008.
- Kuru, Baki/Budak, Ali Cem** : Tespit Davaları, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010.
- Krüger, Wolfgang/Rauscher, Thomas (ed.)** : Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen, Band 1: Einleitung, §§ 1-354, Band 2: §§ 355-1024, 6. Auflage, C.H. Beck Verlag, München 2020 (MüKoZPO/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
- Lindacher, Walter F.** : "Die Streitgenossenschaft", JuS, Heft: 5, 1986, s. 379-384.
- Lüke, Wolfgang** : "Betrachtungen zum Prozeßrechtsverhältnis", ZJP, Band: 108, Heft: 4, 1995, s. 427-454.

- Lüke, Wolfgang** : Die Beteiligung Dritter im Zivilprozeß: Eine rechtsvergleichende Untersuchung zu Grundfragen des subjektiven Verfahrenskonzentration, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 1993.
- Mantzouranis, Ioannis** : Die notwendige Streitgenossenschaft im Zivilprozess, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2013.
- Mazlum, İsmet** : Medenî Usûl Hukukunda Aslî Müdahale, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Meriç, Nedim** : Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümleri Çerçevesinde), Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- Meriç, Nedim** : Türk-İsviçre İcra Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Moroğlu, Erdoğan** : Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Musielak, Joachim** : Grundkurs ZPO, C. H. Beck Verlag, München 2012.
- Musielak, Hans-Joachim/Voit, Wolfgang (ed.)** : Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz, 17. Auflage, Franz Vahlen Verlag, München 2020 (Musielak/Voit/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
- Muşul, Timuçin** : Medenî Usul Hukuku (Temel Bilgiler), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- Namlı, Mert** : Türk ve Fransız Medenî Usûl Hukuku'nda Yargılamanın Yenilenmesi, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2014.
- Nar, Ahmet** : Türk Miras Hukukunda Tenkis, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Nomer, Halûk Nami/Ergüne, Mehmet Serkan** : Eşya Hukuku, 7. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Oğuzman, Kemal/Barlas, Nami** : Medenî Hukuk (Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar), 24. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.
- Oğuzman, Kemal/Öz, M. Turgut** : Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), Cilt I: (16. Bası), Cilt: II (14. Bası), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.
- Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/ Oktay-Özdemir, Sahibe** : Eşya Hukuku (Zilyetlik-Tapu Sicili, Taşınmaz ve Taşınır Mülkiyeti, Kat Mülkiyeti, Sınırlı Aynî Haklar), 21. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018.
- Okumuş, Nagehan** : Hakem Kararlarının İptali, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri 2018.
- Okur, Mustafa** : Adlî Teminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- Önen, Ergun** : İnşâî Dâva, Olgaç Matbaası, Ankara 1981.

- Özbek, Mustafa Serdar** : Noter Senetlerinde Sahtelik, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.
- Özbay, İbrahim** : “*Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Teşkil Etmesi*”, Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, İstanbul 2003, s. 281-304.
- Özbay, İbrahim** : Hakem Kararlarının Temyizi, Yetkin Yayınları, Ankara 2004.
- Özbay, İbrahim/Aksan-Nar, Şerife** : “*Son Yasal Değişiklikler Çerçevesinde Tanımanın İptali Davası ve Bu Davada Uygulanacak Usul*”, EÜHFD, Cilt: XIV, Sayı: 3-4, 2010, s. 187-226.
- Özbay, İbrahim/Fak, Alican** : “*Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Getirilen Yeni Bir Yargılamanın İadesi Sebebi: Mahkemenin Kanuna Uygun Olarak Teşekkül Etmemiş Olması*”, YD, Cilt: 44, Sayı: 3, 2018, s. 503-548.
- Özbay, İbrahim/Korucu, Yavuz** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Tahkim (HMK m. 407-444), Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Özcan, Zeynep** : Paylı Mülkiyette Paydaşların Yetkileri ve Yükümlülükleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- Özekes, Muhammet** : Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1995.
- Özekes, Muhammet** : İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.
- Özekes, Muhammet** : “*Medeni Usul Hukukunda Yok Hüküm ve Etkisiz Hüküm*”, YD, Cilt: 26, Sayı: 4, 2000, s. 661-699.
- Özekes, Muhammet** : “*İş Kanunu’nun 20. ve 21. Maddelerinin Medeni Yargılama ve İcra Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi*”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 479-551.
- Özekes, Muhammet** : “*Anayasa Mahkemesinin Kararı Karşısında Kısmî Dava ile Belirsiz Alacak Davası Arasındaki Sınırın Belirlenmesi Sorunu*”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt: II, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 1589-1606.
- Özekes, Muhammet** : “*7036 sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin İş İade Davasının Niteliği ve İcrasına Etkisi*”, SİCİL İş Hukuku Dergisi, Sayı: 39, 2018, s. 62-77.
- Özer, Tülay** : HUMK’tan HMK’ya Medeni Usul Kanunu Tasarıları, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul 2012.
- Özkaya-Ferendeci, Özden** : “*Davalının Cevap Dilekçesi Vermemesi Halinde m. 128’in Uygulanması ve Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Arayışları*”, MÜHF-HAD, Cilt: 24, Sayı: 1, 2018, s. 258-269.

- Özmen, Ethem Seba** : Türk Hukukunda Paydaşıktan Çıkarma Davası, Kazancı Hukuk Yayınları, Ankara 1992.
- Özmumcu, Seda** : “*Davanın Açılmasına Bağlanan Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi*”, İÜHFİM, Cilt: LXX, Sayı: 2, 2012, s. 183-205.
- Öztürk, Emrah** : Medeni Usul Hukukunda İlk İtirazlar, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Palandt, Otto** : Bürgerliches Gesetzbuch, 78. Auflage, C.H. Beck Verlag, München 2019 (Palandt/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
- Pamukçu, Bengü** : Medenî Yargılama Hukukunda Dosyanın İşlemden Kaldırılması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Pekcanitez, Hakan** : “*Die Interventionsarten im türkischen Zivilprozessrecht*”, Makaleler, Cilt: I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 169-193.
- Pekcanitez, Hakan** : “*Medenî Yargıda Adil Yargılanma*” Makaleler, Cilt: I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 385-412.
- Pekcanitez, Hakan** : “*Hukukî Dinlenilme Hakkı*” Makaleler, Cilt: I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 509-559.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet** : Medenî Usul Hukuku, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Pekcanitez, Hakan/Özekes, Muhammet/Akkan, Mine/Taş-Korkmaz, Hülya (ed.)** : Medenî Usûl Hukuku, Cilt: I-III, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017 (**Yazar Adı** Pekcanitez Usûl s. ...).
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet** : Medenî Usul Hukuku, 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Pekcanitez, Hakan/Meriç, Nedim** : Medenî Usûl Hukukunda Fer’î Müdahale, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Peksöz, Vildan** : Medenî Usûl Hukuku Açısından Adi Ortaklık İlişkileri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Peksöz, Vildan** : “*Adi Ortaklıklarla İlgili Takiplerde Haciz*”, İHM, Cilt: 78, Sayı: 1, 2020, s. 1-19.
- Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal** : “*Adi Ortaklık*”, Ortaklıklar Hukuku I (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu) 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s. 43-101.
- Postacıoğlu, İlhan E.** : “*Borçlunun Üçüncü Şahsa Karşı Alacaklarının Haczi ile İlgili Bazı Problemler*”, BATİDER, Cilt: X, Sayı: 2, 1979, s. 353-368.
- Postacıoğlu, İlhan E.** : Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. Bası, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1975.

- Postacıoğlu, İlhan E./Altay, Sümer** : Medenî Usûl Hukuku Dersleri, 7. Baskı, Vedat Yayınevi, İstanbul 2015.
- Pulaşlı, Hasan** : Şirketler Hukuku Genel Esasları, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Riedel, Ernst** : *“Feststellung der Forderungen, Verteilung, Aufhebung”*, Handbuch Insolvenzrecht (ed. Bork, Reinhard/Hölzle, Gerrit), 2. Auflage, RWS Verlag, Köln 2019, s. 591-646.
- Rosenberg, Leo** : Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts, 9. Auflage, C.H. Beck Verlag, München/Berlin 1961.
- Rosenberg, Leo/Schwab, Karl Heinz/Gottwald, Peter** : Zivilprozessrecht, 18. Auflage, C.H. Beck Verlag, München 2018.
- Roth, Herbert** : *“Zweiparteiensystem und mehrseitige Gestaltungs-klage im Personengesellschaftsrecht”*, Festschrift für Bernhard Großfeld zum 65. Geburtstag, Recht und Wirtschaft Verlag, Heidelberg 1999, s. 915-928.
- Säcker, Franz Jürgen/Rixecker, Roland /Oetker, Hartmut/ Limperg, Bettina** : Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 6: §§ 631-704, Band 11: §§ 1922-2385, 8. Auflage, C.H. Beck Verlag, München 2020 (MüKoBGB/**Yazar Adı** § ... kn. ...).
- Sanwald, Reto** : Austritt und Ausschluss aus AG und GmbH, Dike Verlag, Zürich/St. Gallen 2009.
- Sarı-Fidan, Özlem** : Miras Ortaklığı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Sarihan, Banu Bilge** : Müşterek Mülkiyetin Sona Ermesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2008.
- Sarisözen, M. Serhat** : *“Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Medeni Usul Hukukumuzaya Getirdiđi Yeni Düzenlemeler”*, TBBD, Yıl: 24, Sayı: 96, 2011, s. 331-382.
- Selçuk, Seyhan** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Hakem Kararlarının İptali, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.
- Schellhammer, Kurt** : Zivilprozess (Gesetz-Praxis-Fälle), 15. Auflage, C.F. Müller Verlag, Heidelberg 2016.
- Schilken, Ebehard** : Gerichtsverfassungsrecht, Carl Heymanns Verlag, Köln/München 2007.
- Schilken, Ebehard** : Zivilprozessrecht, 7. Auflage, Franz Vahlen Verlag, München 2014.
- Schlosser, Peter** : Gestaltungsklagen und Gestaltungsurteile, Ernst und Werner Gieseking Verlag, Bielefeld 1966.
- Schmidt, Karsten** : Mehrseitige Gestaltungsprozesse bei Personengesellschaften, Decker/Müller Verlag, Heidelberg 1992.

- Schmidt, Karsten** : Gesellschaftsrecht, 4. Auflage, Carl Heymanns Verlag, Köln/Berlin/Bonn/München 2002.
- Schmidt, Karsten** : *“Mehrparteienprozess, Streitverkündung und Nebenintervention bei Gestaltungsprozessen im Gesellschaftsrecht”*, Festschrift für Kostas E. Beys zum 70. Geburtstag, Band: 2, Athen 2003, s. 1485-1499.
- Schumann, Ekkehard** : *“Das Versäumen von Rechtsbehelfsfristen durch einzelne notwendige Streitgenossen”*, ZZP, Band: 76, Heft: 5/6, 1963, s. 381-400.
- Schwab, Karl Heinz** : *“Die Voraussetzungen der notwendigen Streitgenossenschaft”*, Festschrift für Friedrich Lent zum 75. Geburtstag, München/Berlin 1957, s. 271-299.
- Schwab, Martin** : Das Prozeßrecht gesellschaftsinterner Streitigkeiten, Mohr Siebeck, Tübingen 2005.
- Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay** : Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Siegrwart, David** : *“Parteienlehre”*, Schweizerisches Zivilprozessrecht (Isaak Meier), Schulthess Verlag, Zürich/Basel/Genf 2010, s. 147-194.
- Sirmen, A. Lale** : Eşya Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Sogo, Miguel** : *“Örtliche Zuständigkeit”*, Schweizerisches Zivilprozessrecht (Isaak Meier), Schulthess Verlag, Zürich/Basel/Genf 2010, s. 97-144.
- Soylu, M. Furkan** : *“Medenî Usûl Hukukunda Ortak Yetkili Mahkeme”*, SÜHFD, Cilt: 25, Sayı: 2, 2017, s. 449-484.
- Spühler, Karl/Dolge, Annette/Gehri, Myriam** : Schweizerisches Zivilprozessrecht und Grundzüge des internationalen Zivilprozessrechts, 9. Auflage, Stämpfli Verlag, Bern 2010.
- Spühler, Karl/Tenchio, Luca/Infanger, Dominik** : Basler Kommentar Schweizerische Zivilprozessordnung, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2010 (BKS-ZPO/**Yazar Adı** Art. ... kn. ...).
- Stahelin, Adrian/Stahelin, Daniel/Grolimund, Pascal** : Zivilprozessrecht (Unter Einbezug des Anwaltsrechts und des internationalen Zivilprozessrechts), Schulthess Juristische Medien, Zürich 2013.
- Sungurtekin-Özkan, Meral** : *“Anayasal Şikayet Üzerine Anayasa Mahkemesinin Temel Hak İhlali Kararı Vermesi ve Yeniden Yargılama Yapılmasının HUMK ve HMK Çerçevesinde Değerlendirilmesi”*, Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan, Cilt: 2, 2015, s. 1465-1477.

- Sutter-Somm, Thomas** : *“Die Verfahrensgrundsätze und die Prozessvoraussetzungen”*, Schweizerische Zeitschrift für Zivilprozess- und Zwangsvollstreckungsrecht, Heft: 15, 2007, s. 301-326.
- Süzek, Sarper** : İş Hukuku (Genel Esaslar - Bireysel İş Hukuku), 18. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2019.
- Şahin, Ayşe** : Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- Şahin-Caner, Ayşenur** : Türk Borçlar Kanununda Müteselsil Borçluluk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Şener, Oruç Hami** : Adi Ortaklık, Yetkin Yayınları, Ankara 2008.
- Şener, Oruç Hami** : Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2020.
- Sengöz, Çağrı** : Paylı Mülkiyet Kavramı ve Paylı Mülkiyetin Sona Ermesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.
- Tanrıver, Süha** : Medenî Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.
- Tanrıver, Süha** : *“Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bağlamında Akdedilen Yetki Sözleşmeleri Üzerine Bazı Düşünceler”*, DEÜHFD, Cilt: 16, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, 2015, s. 459-468.
- Tanrıver, Süha** : Medenî Usûl Hukuku (Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması), Cilt: I, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Taş-Korkmaz, Hülya** : *“6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Görev, Yetki ve Yargı Yeri Belirlenmesine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”*, Yaşar Üniversitesi Dergisi, Cilt: 8, Özel Sayı: Prof. Dr. Aydın Zevklir'e Armağan, 2013, s. 1753-1818.
- Taş-Korkmaz, Hülya** : Medenî Usûl Hukukunda İradî Taraf Değişikliği, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Taş-Korkmaz, Hülya** : *“Davacı Tarafıta İradî Taraf Değişikliği Yapılması ve Bu Konuya Yargıtay'ın Bakış Açısının Değerlendirilmesi”*, Fasikül Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 100, 2018, s. 117-137.
- Taşpınar, Sema** : Medeni Yargılama Hukukunda İspat Sözleşmeleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2001.
- Taşpınar-Ayvaz, Sema** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması, Yetkin Yayınevi, Ankara 2013.

- Tekinay, Selâhatin Sulhi/ Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/ Altop, Atillâ** : Eşya Hukuku, Cilt: I, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.
- Tercan, Erdal** : Medenî Usul Hukukunda Tarafların İsticvabı, Yetkin Yayınları, Ankara 2001.
- Tercan, Erdal** : Medenî Usul Hukukunda (Kesin Sürelerin Kaçırılması Halinde) Eski Hale Getirme (Hali sabıka irca), Yetkin Yayınları, Ankara 2006.
- Tercier, Pierre/Pichonnaz, Pascal/Develioğlu, Murat** : Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Tsikrikas, Dimirios** : *“Probleme der notwendigen Streitgenossenschaft in rechtsvergleichender Betrachtung”*, ZZP, Band: 109, Heft: 4, 1995, s. 503-523.
- Thouvenin, Florent** : Der Kooperationsvertrag Kooperationen im Grenzbereich von Vertrags- und Gesellschaftsrecht, Stämpfli Verlag, Bern 2017.
- Topal, Önder** : Medeni Yargılama Hukuku Bağlamında Çift Yönlü Dava Olarak Ortaklığın Giderilmesi (İzale-î Şüyü Davası), Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Topuz, Gökçen/Topuz, Seçkin** : *“Miras Ortaklığında Mirasçılarda Dava Arkadaşlığı”*, ABD, Yıl: 66, Sayı: 3, 2008, s. 60-67.
- Topuz, Gökçen/Topuz, Seçkin** : *“Takasın Davada İleri Sürülmesi”*, AÜHFD, Cilt: 57, Sayı: 3, 2008, s. 719-731.
- Toraman, Barış** : Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi (6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile Getirilen Yenilikler Çerçevesinde), Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- Tuncay, A. Can/Ekmekçi, Ömer** : Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 20. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2019.
- Tuncer-Kazancı, İdil** : Tasarrufun İptali Davalarında İspat, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Tunçomağ, Kenan** : Türk Borçlar Hukuku, Cilt: I, 6. Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1976.
- Tutumlu, Mehmet Akif** : Medeni Usul Hukukunda İslah, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Tutumlu, Mehmet Akif** : Zamanaşımı Def'i, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Türkmen, Emre** : Adi Ortaklıkta Çıkma ve Çıkarılma, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Türkmen, Yusuf** : Medeni Yargılama Hukukunda Davada Teminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

- Ulmer, Peter** : *“Gestaltungsklagen im Personengesellschaftsrecht und notwendige Streitgenossenschaft”*, Festschrift für Ernst Geßler, Franz Vahlen Verlag, München 1971, s. 269-282.
- Ulukapı, Ömer** : Medeni Usul Hukukunda Dava Arkadaşlığı, Mimoza Yayınevi, Konya 1991.
- Ulukapı, Ömer** : *“Medeni Usul Hukukunda Derdestlik ve Sonuçları”*, YD, Cilt: 21, Sayı: 4, 1995, s. 395-445.
- Ulukapı, Ömer** : Medeni Usul Hukukunda Tarafların Duruşmaya Gelmemesi, Mimoza Yayınevi, Konya 1997.
- Ulukapı, Ömer** : Medenî Usûl Hukuku, 3. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2015.
- Umar, Bilge** : Türk İcra-İflâs Hukukunda İptal Dâvası, Fakülteleler Matbaası, İstanbul 1963.
- Umar, Bilge** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Üstündağ, Saim** : İddia ve Müdafaanın Değiştirilmesi Yasası, Cezaevi Matbaası, İstanbul 1967.
- Üstündağ, Saim** : *“Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Tadili Tasarısı Hakkında Düşünceler”*, İÜHM, Cilt: 33, Sayı: 1-2, 1967, s. 141-182.
- Üstündağ, Saim** : Medeni Yargılama Hukuku, Cilt: I-II, 7. Baskı, Nesil Matbaacılık, İstanbul 2000.
- Üstündağ, Saim** : İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004.
- Üstündağ, Saim** : İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato, İptal Davaları), 8. Bası, Yaylacık Matbaacılık, İstanbul 2009.
- von Holzen, Cristina** : Die Streitgenossenschaft im schweizerischen Zivilprozess, Helbing & Lichtenhahn Verlag, Basel 2006.
- Waldner, Wolfram** : Der Anspruch auf rechtliches Gehör, 2. Auflage, Otto Schmidt Verlag, Köln 2000.
- Wagner, Gerhard** : Prozeßverträge, (Privatautonomie im Verfahrensrecht), Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 1998.
- Wieser, Eberhard** : *“Notwendige Streitgenossenschaft”*, NJW, Heft: 16, 2000, s. 1163-1165.
- Winte, Hans-Heinrich** : Die Rechtsfolgen der notwendigen Streitgenossenschaft unter besonderer Berücksichtigung der unterschiedlichen Grundlagen ihrer beiden Alternativen, V. Florentz Verlag, München 1988.

- Wolf, Stephan/Engel, Martin** : Berner Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch (Die Teilung der Erbschaft, Art. 602-619 ZGB), Stämpfli Verlag, Bern 2014 (Bk-ZGB/**Yazar Adı** Art. ... kn. ...).
- Yabancı, Türkan** : Ortaklığın Giderilmesi Davası, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1997.
- Yardımcı, Taner Emre** : “*Yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği Çerçevesinde Elektronik Tebligat*”, ABD, Cilt: 77, Sayı: 3, 2019, s. 1-38.
- Yardımcı, Taner Emre** : “*Anonim Şirket Genel Kurul Kararının İptalinde Dava Dilekçesinin Islahı*”, İnÜHFD, Cilt: 11, Sayı: 1, 2020, s. 321-337.
- Yavaş, Murat** : Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (İİK m. 89), Arıkan Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2005.
- Yavuz, Cevdet/Erlüle, Fulya/Sağlam, İpek** : Türk Medeni Hukuku ve Türk Borçlar Hukuku Mevzuatı, 12. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2014.
- Yener, Orhan** : Hukuk ve Ceza Davalarında Taraf Teşkili ve Dava Ehliyeti Davaya Vekalet, Yetkin Yayınları, Ankara 1997.
- Yetkin, Ece Selin** : Paylı Mülkiyette Paylaşırma Hakkı ve Bu Hakkın Sınırları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Yıldırım, Mehmet Kâmil** : Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1990.
- Yıldırım, Mehmet Kâmil/Deren-Yıldırım, Nevhis** : İcra ve İflas Hukuku, 7. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2016.
- Yılmaz, Ejder** : Medenî Yargılama Hukukunda Yemin, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- Yılmaz, Ejder** : Medeni Yargılama Hukukunda Islah, 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.
- Yılmaz, Ejder** : “*Davada Taraf Değişikliği*”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Ankara 2009, s. 569-596.
- Yılmaz, Ejder** : İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- Yılmaz, Ejder** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Cilt: I-III, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- Yılmaz, Orhan** : Tarafların Teşkili, Erzurum 1972.
- Yongalık, Aynur** : Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (*Actio Pro Socio*), Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Ankara 2010.

- Yüce, Melek Bilgin** : *“Medeni Hukuk Bakış Açısıyla Elbirliği Mülkiyetinde Dava Arkadaşlığının Değerlendirilmesi”*, Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildirileri (8-9 Kasım 2018), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 343-383.
- Yüce, Melek Bilgin** : *“Genel Olarak Kamu Malları”*, Gayrimenkul Davaları (ed. Havutcu, Ayşe/Akıncı, Müslüm/Dinç, Mutlu), Cilt: 2, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 2143-2168.
- Yüksel, Sinan H.** : *“Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davasında Davalı Sıfatı Üzerine Düşünceler”*, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 863-881.

GİRİŞ

Mecburi dava arkadaşlığı, birlikte dava açmanın veya dava edilmenin şart olduğu hâllerde meydana gelen bir dava arkadaşlığıdır. Birden fazla kişi yönünden bu şekilde dava açılması maddi hukuktan kaynaklanmaktadır. Çünkü hakkın ileri sürülmesi, maddi hukuk kurallarıyla birden fazla kişinin talepte bulunmasına veya birden fazla kişiye karşı talepte bulunulmasına bağlanmıştır. Böylece, ayrı ayrı dava açma veya dava edilme imkânı kapatılmıştır. Ayrıca bu dava arkadaşlığı yeknesak bir taraf gibi görülmekte ve maddi mecburi dava arkadaşlığını gerektiren bir hâlde tek bir dava açıldığı kabul edilmektedir. Mecburi dava arkadaşlığı, yalnızca maddi hukuktan kaynaklanan bir dava arkadaşlığı değildir. Aynı zamanda, usuli gerekçelerle de mecburi dava arkadaşlığı söz konusu olabilmektedir. Hukukumuzda ilk durum, “*maddi mecburi dava arkadaşlığı*”; ikinci durum ise “*şeklî (usuli) mecburi dava arkadaşlığı*” olarak nitelendirilmektedir. Bu dava arkadaşlıkları, hükümleri bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Maddi mecburi dava arkadaşları tarafından usuli işlemlerin yapılması, HMK m. 60/1, c. 2 ve 3’e tabi tutulmuştur. Şeklî mecburi dava arkadaşları hakkında ise HMK m. 58’in uygulanacağı söylenebilir.

Hukukumuzdaki bu yaygın anlayışın usul hukukunun bazı temel ilkeleri ile örtüşmediği düşüncesindeyiz. Öncelikle, taraf ehliyeti bağlamında mecburi dava arkadaşlarının tek bir taraf gibi görülmesi, HMK m. 50’ye aykırılık teşkil etmektedir. Öte yandan, iki taraf sistemine göre belirli bir usul hukuku ilişkisinin taraflara ait her bir köşesinde birden fazla kişinin yer alması mümkün değildir. Davacı veya davalı konumundaki kişi sayısı arttıkça usuli ilişki sayısı da artacaktır. Yani birden fazla dava açılmış olmaktadır. Maddi mecburi dava arkadaşlığını gerektiren hâllerde de durum bu yöndedir. Dolayısıyla, HMK m. 59’da belirtilen tek hüküm verilmesi gerekliliği, burada şeklî anlamda tek bir hükmün varlığı olarak anlaşılmalıdır. Yoksa dava arkadaşı sayısınca hüküm kurulmalıdır. Tek bir dava açıldığı fikrine uygun olarak HMK m. 60/1, c. 2’nin öngörülmesi, usuli işlemlerin maddi hukuk işlemleri

gibi görülmesi sakıncasına sebep olmuştur. Maddi hukuk işlemlerinde yalnızca oy birliğiyle hareket edebilen kişilere, usuli işlemlerin yapılması noktasında da aynı şekilde yaklaşmıştır. Öyle ki bu dava arkadaşlarının kanun yoluna yalnızca birlikte başvurabileceği kabul edilerek de HMK m. 60/1, c. 3'e aykırı bir anlayış yerleşmiştir. Yine bazı usuli işlemler yönünden HMK m. 60/1, c. 3'ün uygulama alanını sınırlandırma yönünde görüşler ileri sürülmektedir. Oysa böyle bir uygulama, kanuni düzenlemeye uygun değildir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir husus, şekli mecburi dava arkadaşlığının kabul edilmesindeki uygunsuzluktur. Yargıtay'ın mahkemece kurulacak hükümden bir şekilde etkilenecek herkesin taraf gösterilmesi gerektiği yönündeki tutumu, bu dava arkadaşlığının doğmasına sebep olmuştur. Şekli mecburi dava arkadaşlığını gerektiren hâller incelendiğinde, çoğunlukla gerçekte fer'î müdahil olması gereken kişinin taraf gösterilmesi yoluna gidildiği görülmektedir. Kaldı ki açılan davaların niteliği itibariyle dava arkadaşlarından birisi hakkında hüküm kurulmasına dahi lüzum kalmamaktadır. Bunun yanı sıra, şekli mecburi dava arkadaşları hakkında HMK m. 58'in uygulanacak olması da bu dava arkadaşlarının birlikte dava edilmesinin zorunlu tutulmasını anlamsız kılmaktadır.

Çalışmamızda mecburi dava arkadaşlığı ele alınırken bilhassa Alman hukukundaki görüşlerden ve yargı içtihatlarından istifade edilmiştir. Bunun sebebi, HMK öncesi kanun çalışmalarında ve HMK m. 57-60'ta Alman hukukunun kaynak alınmış olmasıdır. Lâkin HMK m. 59 ve 60'ın bu hususta başarılı bir şekilde kaleme alındığı söylenemez. İlk olarak, HMK m. 59'da AMUK m. 62'nin öngördüğü usuli mecburi dava arkadaşlığının göz ardı edildiğini söyleyebiliriz. Bu dava arkadaşlığı, hukukumuzdaki şekli mecburi dava arkadaşlığından farklı mahiyettedir. Birden fazla kişi hakkında aynı yönde hüküm verilmesi gerekliliği, usuli anlamda mecburi dava arkadaşlığını doğurmaktadır. Aynı anda dava açma ve dava edilme ise bu şekilde bir dava arkadaşlığının meydana gelmesi için şart değildir. HMK m. 59'daki düzenleme yapılırken usuli mecburi dava arkadaşlığı kurumunun fark edildiğini söylemek güçtür. Hatta aynı yönde hüküm verilmesi gerekliliği maddi mecburi dava arkadaşlığının bir şartı gibi gösterilmiştir. Oysa AMUK m. 62'de hem usuli mecburi dava arkadaşlığı hem de maddi mecburi dava arka-

daşlığı öngörülmüştür. HMK m. 59'un mevcut hâline göre Alman hukuku anlamında usuli mecburi dava arkadaşlığının uygulanıp uygulanmayacağı hususu tartışmaya açıktır.

Diğer bir sorun, HMK m. 60/1, c. 2'de mutlaka birlikte işlem yapma şartının aranmış olmasıdır. Böyle bir düzenleme, AMUK m. 62'de öngörülmemiş olup mecburi dava arkadaşlığının niteliğiyle de bağdaşmamaktadır. Mecburi dava arkadaşları yeknesak bir taraf gibi görülmemelidir. Her bir dava arkadaşı bakımından ayrı bir dava açılması nedeniyle her biri kendi davasında usuli işlemler yapabilmelidir. Bu işlemlerin hukuki sonuç doğurup doğurmayacağı, mecburi dava arkadaşlığının öngörülmesindeki amaç bağlamında ele alınmalıdır. Ayrıca beraber hareket etme zorunluluğunun kabulü, hukuki dinlenilme hakkı bakımından da sakıncalıdır. Zira mecburi dava arkadaşının tek başına işlem yapma imkânı sınırlandırılır ise hukuki dinlenilme hakkı ile tarafı yargılamanın süjesi hâline getirme çabası hiçe sayılmış olur.

Genel itibariyle bahsettiğimiz bu hususları dikkate alarak, Türk hukukundaki mecburi dava arkadaşlığına dair görüşlere ve yargı uygulamasına farklı bir bakış açısı sunmak üzere bu çalışmayı hazırlamış bulunmaktayız. Çalışmanın ilk dört bölümünde, dava arkadaşlığı hakkında kısa bir genel bilgi verildikten sonra maddi ve usuli mecburi dava arkadaşlığını gerektiren hâller üzerinde durulmuştur. Mecburi dava arkadaşlığında birlikte dava açma ve dava edilme gerekliliği ihmal edildiği takdirde, bunun nasıl giderileceği ve giderilmemesinin hangi sonucu doğuracağı ise beşinci bölümde incelenmiştir.

Mecburi dava arkadaşlığında özellik arz eden husus, yalnızca birlikte dava açma ve dava edilmeden ibaret değildir. Dava arkadaşlarının beraber yapmadığı bazı işlemlerin sonuç doğuramaması veya dava arkadaşlarından birisinin yaptığı işlemin hepsi için bağlayıcı olması söz konusudur. Altıncı bölümde bu husus değerlendirilmiş ve dava açılması sonrasında yapılacak usuli işlemlerin hangi şartlar altında etki göstereceği yedinci bölümde ele alınmıştır. Son olarak, mecburi dava arkadaşlığında uyuşmazlığın nasıl hükme bağlanacağına ve bir araya gelerek yapılmayan kanun yolu başvurusunun geçerli görülüp görülemeyeceğine sekizinci bölümde yer verilmiştir.